

Afyonkarahisar’da Doğaya Dayalı Turizm Türlerini Tercih Eden Bireylerin Profillerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma

Hatice YILMAZ*

Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon Meslek Yüksekokulu, Afyonkarahisar, Türkiye

*Sorumlu Yazar:

E-posta:hatice_guney@hotmail.com

Geliş Tarihi: 01 Ağustos 2016

Kabul Tarihi: 18 Kasım 2016

Özet

Günümüzde eğitim ve kültür düzeylerinin yükselmesi ile demografik yapıda meydana gelen değişimler turizm türlerine yönelik talebi de etkilemektedir. Okuyarak, araştırarak dünya görüşleri değişen günümüzün modern insanı boş zamanlarını bozulmamış bir doğada geçirmek istemekte ve doğaya dayalı olarak yapılan aktiviteleri tercih etmektedirler. Afyonkarahisar, bulunduğu coğrafik konum itibariyle doğal alanlar açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. İlde bulunan Tarihi Milli Park, Tabiat Parkları, Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları, Avlaklar, Tabiat Anıtları, ve Tabiatı Koruma Alanı ekoturizm için önemli kaynaklardır. Bunlar dışında, özel statüsü olmayan alanlarda da ekoturizm faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir. Afyonkarahisar’da yapılan ekoturizm faaliyetleri incelendiğinde öne çıkan faaliyetlerin başında trekking gelmektedir. Özellikle doğa demekleri veya benzer kuruluşlar tarafından farklı bir çok güzergâhda doğa yürüyüşü faaliyetleri gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bununla birlikte Afyonkarahisar’da doğa turizmi faaliyetleri genellikle yerli halk tarafından gerçekleştirildiği, dışarıdan yeterince talep görmediği anlaşılmaktadır. Ziyaretçilerin, trekking başta olmak üzere piknik yapma, kamp yapma ve doğaya dayalı spor aktivitelerini gerçekleştirme amacıyla Afyonkarahisar’a geldikleri gözlemlenmiştir. Bundan yola çıkarak bu çalışmanın amacı Afyonkarahisar’da yaşayan ve boş zamanlarında trekking, mağara turizmi, kuş gözlemciliği gibi ekoturizm türlerine katılmayı tercih eden bireylerin profillerini belirlemektir. Bu amaçla hazırlanan anket soruları herhangi bir gruba bağlı olarak veya olmadan doğa aktivitelerine katılan bireylere uygulanmıştır. Özellikle Afyonkarahisar’a yönelik olarak böyle bir çalışmanın bulunmaması nedeniyle, araştırmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, doğaturizmi, ekoturist, turist profili

A Study to Determine The Profile of Individuals Who Preferences Nature Based Tourism Types in Afyonkarahisar

Abstract

Today, with rising levels of education and culture, demographic structure changes are occurring in a significant way affect the demand for types of tourism. Reading, researching the changing worldview of today’s modern man wants to spend their free time in unspoiled nature and they prefer based on the nature of the activities carried out. Afyonkarahisar, has a very important place in terms of geographical location as where ecotourism areas. Historical National Park in the province, Natural Parks, Wildlife Development Areas, Hunting Grounds, Natural Monuments, and Nature Conservation Areas are important resources for ecotourism. Apart from these, it is seen that the special status of the ecotourism activities in areas which are not. When examined ecotourism activities conducted in Afyonkarahisar come forward at the beginning of the trekking activities. Especially a lot of different associations, nature trekking route is known to have carried out activities. However, nature tourism activities in Afyonkarahisar is usually carried out by locals, it is understood that seeing enough demand outside. Visitors, especially trekking, picnics, camping and nature-based sports activities to do (orienteering, etc.) in order to realize it was observed that came to Afyonkarahisar. On this basis, this study aims to trekking in the leisure, cave tourism, ecotourism species of birds that choose to participate as observers, and to determine the profiles of individuals living in Afyonkarahisar. Questionnaire prepared for this purpose shall apply to individuals who participate in outdoor activities due to any group or without. Especially in the absence of such a study in order to Afyonkarahisar it is expected to contribute to the literature of this research to be carried out.

Keywords: Afyonkarahisar, nature tourism, ecotourist, tourist profil

GİRİŞ

Ekoturizm, turizm sektörünün en hızlı büyüyen segmentlerinden biridir. Özellikle 10 yıldan fazla bir zamandır seyahat endüstrisi içinde oldukça popüler bir turizm çeşidi haline gelmiştir. 1990’lı yılların başında %20-%30 arasında yıllık büyüme oranı olan ekoturizm veya doğaya dayalı turizm, 2004 yılında tüm turizm endüstrisinden 3 kat daha hızlı büyümüştür [1]. Uluslararası Ekoturizm Topluluğu’nun (TIES) 2006 raporuna göre; doğa turizmi tüm uluslararası seyahat harcamalarının % 7’lik kısmını oluşturmaktadır ve uluslararası pazarda ortalama yıllık büyümesi % 10-12’dir [2]. Ekoturizm, doğal kaynakları korumaya özendiren, ziyaretçi etkilerini en aza indiren ve yerel nüfusun sosyo-ekonomik ilişkilerinin yararlı bir şekilde harekete geçmesini sağlayan, doğayı anlamak ve hoşça vakit geçirmek için diğerlerine nazaran bozulmamış doğal alanlara ziyaret ve

çevresel olarak sorumlu seyahat şeklinde tanımlamıştır [3]. Doğaya dayalı turizm faaliyetlerine katılan bireyler genellikle ekoturist olarak ifade edilmektedir. Ancak, doğaya yönelik olarak yapılsa da ekosisteme zarar vermeye başlayan faaliyetlere katılan turistlerin ekoturist olarak adlandırılması doğru olmayacaktır. Oysa, doğa turisti veya ekoturist, değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, doğal özelliklerini kaybetmemiş alanları ziyaret eden ve aynı zamanda yaban hayatını ve doğal kaynakları korumaya özen gösteren kişidir. Amaçları keşfetmek, macera, rekabet, dostluk, doğa bilinci ya da iç dünyalarını geliştirmektir [4]. Ziyaret ettiği yörenin doğal, kültürel, değerlerine saygılı olmayı davranış biçimi haline getiren; yöreye her anlamda katkılar sağlayan bir ziyaretçidir [5].

Ancak, doğa turizmi adı altında düzenlenen pek çok faaliyetin kitle turizmüne dönüştüğü ve doğaya zarar verdiği görülmektedir. Örneğin, Nepal’de Himalayalara tırmanma

amacıyla gelen doğa turistlerinin sayısındaki hızlı artış yerli halkın bu gruplara yakacak odun satma gayreti sonucunda ağaç sayılarının kritik seviyelere düşmesine, sülün ve ala geyik popülasyonunun azalmasına ve yürüyüş alanlarının giderek kirlenmesine neden olmuştur [6].

EKOTURİST PROFİLİ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Turizm sektöründe turist profilinin belirlenmesi, turizm planlaması, turizm yönetimi ve turizm pazarlaması gibi konularda yöneticilere oldukça yarar sağlamakta ve yol göstermektedir. Pazarlama stratejilerinin belirlenip tatbik edilmesinde turistlerin karar süreçlerini, seyahat motiflerini, seyahat amaçlarını ve turist profilini bilmek oldukça önemlidir. Turist profilinin bilinmesi, aynı zamanda sürdürülebilir turizm açısından kaynakların doğru ve verimli kullanılmasını sağlamaktadır [7,8]. Ekoturist tanımları çoğunlukla ekoturizm tanımları içinde ele alınmaktadır. Buna göre ekoturizm kısaca “doğada gözlem yapmak ve belirli deneyimler kazanmaya yönelik seyahatler” merkezinde toplanırken, ekoturist, “bozulmamış doğal çevrelerde, doğa yönlü deneyimler yaşamayı seçen kişilerden oluşan spesifik bir seyahat pazarı olarak” tanımlanmıştır [9]. Ekoturistlere yönelik yapılan ilk çalışmalar genellikle ekoturistleri ortam, deneyim ve grup dinamikleri açısından sınıflandırmıştır. Ekoturistler bir çalışmada kendi seyahat eden ekoturistler, turla seyahat eden ekoturistler ve okul veya bilimsel çalışma gurubuyla seyahat eden ekoturistler şeklinde sınıflandırılmıştır [10].

“Uluslararası Turist Araştırmaları” sonuçlarında Avustralya’ya ekoturizmle ilgili aktivitelerde bulunmak üzere giriş yapan turistlerin pazar eğilimleri ile ilgili bir çalışmada [11]; Ekoturizm aktivitelerine katılmadaki farklılığın en önemli nedeninin coğrafi bölümlenme olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, ekoturizme katılanların şehirde veya kırsal bir bölgede yaşıyor olmaları onların farklı ekoturizm aktivitelerine yönelmelerine neden olmaktadır. Örneğin, Alman ve Kanadalı turistleri kapsayan çalışmada yüksek gelir, büyük metropollerde yaşama ve şehir yaşamının yarattığı baskı gibi insanları şehir dışına iten nedenler, kırsal alanda yaşayan kendi vatandaşının tersine kentli turistlerin, ekoturizm kapsamında yer alan aktiviteleri daha çok takip etmelerini sağlamıştır. Kırsal alanlarda yaşayan turistlerin ise, şehirli olanların tersine daha çok balık tutma veya avlanma gibi faaliyetlere katıldıkları görülmüştür. Dolayısıyla “şehir pazarı” ekoturizm için hayli önemli bir pazar bölümünü oluşturmaktadır.

Yine Avustralya’da 1993 yılında yapılan bir çalışmada, ekoturistlerin en fazla tercih ettikleri ekoturizm aktiviteleri arasında birinci sırayı Doğa Yürüyüşü ile Hayvan Gözlemleme (Kuş, Balina, Kaplumbağa, Timsah vb: gözlemleme) almaktadır [12].

Tayvan’da ekoturist profiline yönelik yapılan bir çalışmada ise; ankete katılan ekoturistlerin %61’inin 19 ve 34 yaş arasında olduğu, %73’ünün eğitim düzeyinin yüksek olduğu (üniversite mezunu) ve %45’inin gelir durumunun 30.000 doların üzerinde olduğu tespit edilmiştir [13].

TIES’in 2000 yılında doğa, macera ve kültür temeline dayalı seyahat olarak ele aldığı ekoturizmle ilgili yaptığı bir çalışmada ekoturist profili ile ilgili şu sonuçlar ortaya çıkmıştır [14]; Ekoturistler en çok 35–54 yaş arasında olup, faaliyete katılan erkek ve kadın oranları eşittir (%50). Ekoturistlerin %82’si üniversite mezunudur. Aile yapısı açısından genel turistlerle aralarında anlamlı bir farklılık

yoktur. Katılım durumlarına bakıldığında, %60 gibi büyük bir oran 2 kişi olarak seyahat etmeyi tercih ederken, %15’i ailesiyle birlikte, %13’ü ise tek başına seyahat etmeyi tercih etmektedir. En az bir kez ekoturizme katılan ve deneyimli olarak tabir edilen ekoturistlerin %50’si 8 ile 14 gün süreli seyahatleri tercih etmiştir. Deneyimli ekoturistler genel turistlere göre daha fazla harcama yapmaya isteklidirler. Buna göre, %26’sı 1001 ile 1500 Amerikan Doları harcama yapmaya hazır olduklarını belirtmektedirler. Seyahatin en önemli unsuru sırasıyla; ıssız ve sessiz doğal ortamlar, yaban hayatını gözlemleme ve uzun yürüyüşler ile trekking’dir. Gelecekte seyahat etmeyi sağlayacak en önemli motivasyon unsurları ile ilgili sonuçlara bakıldığında ise birinci sırada doğal manzaradan ve doğadan hoşlanma yer alırken ikinci sırada yeni yerler görme ve yeni deneyimler yaşama yer almaktadır.

Cinsiyet ile ekoturizm arasındaki ilişkiye bakıldığında, en temel gözlem, ekoturizm faaliyetlerine katılımının özellikle 1990’ların ortalarından itibaren kadın turist ağırlıklı olduğudur. 1990’ların ilk yarısına kadar yapılan araştırmalarda ekoturizme katılanların çoğunun erkek olduğu gözlemlenmiştir. Ancak 1990’lı yılların ortalarından itibaren ekoturizme katılan bayan sayısı oranlarında artış olduğu saptanmıştır. Örneğin, 1996 yılında İngiltere’de yapılan bir çalışmada bayan ekoturistlerin oranının %54 ile %57 arasında olduğu bulunmuştur. Yine 1999 yılında Queensland’s Lamington Milli Parkındaki eko konaklama tesislerinde konaklayanların %62’sinin kadın olduğu tespit edilmiştir [15].

Yapılan çalışmalar göstermiştir ki, diğer turist tipleriyle karşılaştırıldığında ekoturistler gelir düzeyi daha yüksek, daha eğitilmiş, daha olgun ve çevreye daha fazla odaklanan kişilerden oluşmaktadır [16]. Kanada’da yapılan bir çalışmada, Kanadalı ekoturistlerin %66,4’ünün üniversite mezunu olduğu, Kuzey Amerika’da yapılan bir çalışmada ise, ekoturistlerin %83’ünün üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’de ise, ekoturistlerin %60’ünün üniversite mezunu olduğu ortaya çıkmıştır. Gelir durumlarına bakıldığında ise, ekoturistlerin büyük bir bölümünün yüksek gelire sahip olduğu ve profesyonel işlerde, yüksek pozisyonlarda çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Kanadalı ekoturistlerin %38,5’inin gelir durumu 70.000 Kanada \$’nın üzerinde olduğu tespit edilmiştir [17].

Kitle turistlerinin motivasyonları özellikle aileleriyle veya arkadaşlarıyla birlikte kendilerini avlerinde hissedebileceği yerlerde ve önceden tahmin edilebilir hava koşullarında seyahat etmek unsurlarında yoğunlaşırken, ekoturistlerin motivasyonları vahşi ve el değmemiş doğal bir ortamda dağ, doğa, kuşlar, tropik ormanlar, ağaçlar, yabani çiçekler ve hayvan toplulukları hakkında bilgi edinmek, onları gözlemlemek ve doğa ile baş başa kalmak üzerinde yoğunlaşmaktadır [18]. Motivasyonla ilgili olarak Amerika’da yapılan bir çalışmada macera turistleri çalışma kapsamına alınmış, motivasyonların özelliği olarak değerlendirildiği gözlemlenmiştir. Buna göre, 18–24 yaş arasındaki turistlerin (%21), çok fazla heyecan duymayı bekleme eğiliminde oldukları, 55-64 yaş arasındaki turistlerin (%14), sadece çevre ile ilgili olma eğiliminde oldukları ve 45-54 yaş arasındaki orta yaş gurubuna giren büyük çoğunluğun ise (%51) her şeyden uzaklaşma isteği eğiliminde olduğu tespit edilmiştir [19].

Ülkemize yönelik ekoturizm talebine bakıldığında ise bu konu ile ilgili olarak yapılmış az sayıda çalışma mevcuttur. 1996 yılında yapılan bir çalışmada 31 adet milli parkın 7’sinde ziyaretçi istatistiği tutulduğu ve toplam

ziyaretçi sayısının 1.774.166 kişi olduğu belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada milli parklar ve orman içi dinlenme yerlerini yılda 15 milyondan fazla kişinin ziyaret ettiği, bu ziyaretçilerin yaklaşık 6.958.115'inin milli parkları ziyaret ettiği tespit edilmiştir [20]. Türkiye'de ekoturizm talebinin demografik profili ve seyahat motivasyonlarını belirlemeye yönelik yapılan bir araştırmaya göre; turistlerin %49,2'sini erkekler oluştururken kadınların oranı %50,8'dir. Bu oranın, "ekoturizm faaliyetlerine katılımının özellikle 1990'ların ortalarından itibaren kadın turist ağırlıklı olduğu" yönündeki iddiaları desteklediği görülmektedir. Eğitim düzeylerine bakıldığında ekoturistlerin %60,7'si üniversite mezunu olup, %22,2'si lisansüstü eğitim almışlardır. Araştırmaya katılan ekoturistlerin %23,8'i en çok kendi işini kuran kişilerden ve %18,9'u da yöneticilerden oluşmaktadır. Turistler %26,2'lik bir oranla en çok 37,5 milyar TL ve üstü, %19,7 ile ikinci sırada 15–22,5 milyar TL arası yıllık ortalama gelire sahiptirler. Yıllık ortalama geliri 7,5 milyar TL'den az olan en düşük gelir grubundakilerin oranı ise %13,9'dur. Turistlerin harcama düzeylerine bakıldığında ise %30,3'ü tatilleri süresince 1,5 milyar TL ve üstünde harcama yaparak, en üst harcama düzeyindedir. %23,8'i 300- ile 600 milyon TL arasında harcama yaparken %21,3'ü 600 ile 900 milyon TL arasında harcama yapmışlardır. Turistlerin %63,9'luk oranla turistlerin çoğu yörede 1 ile 7 gün süreyle konaklama yapmış, %89,3'lük kısmı bağımsız, sadece %10,7'lik kısmı seyahat acentesi vasıtasıyla seyahatlerine katılmıştır. Turistlerin %68'i seyahatlerine aileleri ile %5,7'si ise yalnız başına çıkmışlardır. Turistlerin seyahat amaçlarına bakıldığında ilk sırada %47,9 ile doğal ve kültürel çekicilikler, ikinci sırada ise %36,8 ile tatil (deniz, kum, güneş) gelmektedir. Turistlerin %64,8'i daha önce doğa/kültürel amaçlı bir seyahate en az 1 kez katılmışlardır. Tatil yeri seçiminde %24,6'lık oranla ilk sırada eş-dost tavsiyesi etkili olurken, %24,1 ile internet ve %21,6 ile de dergiler ve gazeteler etkili olmuştur [21].

Türkiye'deki kuş gözlemcilerinin profilini belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bir araştırmaya göre ise, şu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Kuş gözlemcilerinin büyük bir bölümü genç ve bekâr erkeklerden oluşmakta ve önemli bir bölümü en az lisans eğitimine sahiptir. Kuş gözlemcilerinin büyük çoğunluğu Türkiye'nin göreceli olarak gelişmiş bölgelerinde yaşamakta aynı zamanda yüksek gelir grubu içinde yer almaktadırlar. Kuş gözlemcilerinin yarısı özel ekipman için 310 dolardan fazla harcamanın yanında, aynı zamanda özel ekipman hariç faaliyetlerde 58–67 dolar civarında da harcama yapmaktadırlar. Yine araştırma bulgularına göre, Türkiye'deki kuş gözlemcileri, kuş gözlemciliği faaliyetine katılırken, konaklama ve seyahat işletmelerinin sunduğu mal veya hizmetleri satın almakta ve gittikleri bölgelerde geçici olarak konaklamaktadırlar. Dolayısıyla, kuş gözlemciliği faaliyeti için gittikleri bölgelerdeki yerel halk ile kuş gözlemcileri arasında ekonomik ve sosyal anlamda çeşitli ilişkiler ortaya çıkmaktadır [22].

Afyonkarahisar İli ve çevresindeki talep değerlendirmesine yönelik olarak 2012 yılında yapılan bir çalışmada, Afyonkarahisar'ın doğa turizmi alanlarına gelen toplam 101 ziyaretçiye anket uygulaması yapılmıştır. Afyonkarahisar'a doğa turizmi amacıyla gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun erkeklerden (% 72) oluştuğu, medeni durum açısından ise ziyaretçilerin % 50,5'i evli olduğu anlaşılmıştır. Yine yaş değişkenine göre bakıldığında eko turistlerin yaklaşık % 86'sının 45 yaş ve altında olduğu, eğitim durumu değişkeninde %47,5'inin üniversite mezunu

olduğu, %45,5'inin ise gelir durumunun 2001 TL ile 5000 TL arasında olduğu görülmüştür. Meslek sorusuna verilen cevaplara bakıldığında ise ziyaretçilerin çoğunun öğrenci olduğu anlaşılmıştır [23].

ARAŞTIRMANIN AMACI ve KAPSAMI

Bu çalışmanın temel amacı boş zamanlarında trekking, mağara turizmi, kuş gözlemciliği gibi doğaya yönelik aktivitelere katılmayı tercih eden ve Afyonkarahisar'da yaşayan bireylerin profillerini belirlemektir. Dolayısıyla çalışmanın kapsamını Afyonkarahisar'da ikamet eden ve doğa turizmine katılmayı tercih eden kişiler oluşturmaktadır. Bunun en önemli nedeni Afyonkarahisar'da doğa turizmi faaliyetlerinin çoğunlukla yerli halk tarafından gerçekleştiriliyor olmasıdır. Afyonkarahisar'da yapılan ekoturizm faaliyetleri incelendiğinde öne çıkan faaliyetlerin başında trekking gelmektedir. Özellikle doğa dernekleri veya benzer kuruluşlar tarafından farklı bir çok güzergâhta doğa yürüyüşü faaliyetleri gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bunun için anketin en başında katılımcılara doğa turizmine katılıp katılmadıkları sorulmuş, doğa turizmine katılan kişilere anket uygulanmıştır. Anketler aynı zamanda Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren ve dernek kapsamında yer alan kuruluşun (AFDOS) bu zaman süreci içinde Afyonkarahisar'da ikamet eden üyelerine uygulanmıştır. Ayrıca sosyal medya üzerinden de doğa turizmiyle ilgilenen bir topluluğun üyelerine ulaşıp anket uygulanmıştır (Akdağ Afyonkarahisar Dağcılık Topluluğu). Çalışma zaman sınırı nedeniyle 25 Haziran-10 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu süre zarfında ankete katılan 100 kişiden verdiği cevapları net ve sağlıklı olmayan (sorulara birden fazla cevap verilmesi, soruların boş bırakılması vb. nedenlerle) 13 kişi için uygulanan anket analize alınmamıştır. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların; Afyonkarahisar'ın ekoturizm açısından bir çekim merkezi olarak rekabet gücünün artırılması ve bu bölgede termal turizm dışında alternatif turizm türlerinin ortaya çıkarılması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Herhangi bir alanın turizm potansiyelini saptamanın en önemli aşaması turistlerin profillerinin belirlenmesini sağlayan talep analizidir ve alanın turizm gelişimine katkı sağlayan temel unsurlardandır. Bunu da belirleyebilmek ancak bu bölgedeki yerli veya yabancı turistlere uygulanacak anketlerle mümkün olmaktadır [24].

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada doğa turizmine katılmayı tercih eden, Afyonkarahisar'da ikamet eden bireylerin profillerini belirlemek için veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanılmış ve ankete katılanlar tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bunun için anketin en başında katılımcılara doğa turizmine katılıp katılmadıkları sorulmuş, doğa turizmine katıldığını ifade eden kişilere anket soruları uygulanmıştır. Anket formunda, doğa turizmine katılmayı tercih ettiğini ifade eden bireylerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, doğa turizmine katılma şekli (bilgi kaynakları, kiminle geldiği, alanlarda kalış süresi, katılma sıklığı, harcama miktarı vb) ve doğa turizmini tercih etmede etkili olan faktörler ile ilgili sorular yer almaktadır. Anketlerin bir kısmı katılımcılarla yüzyüze görüşülerek doldurulmuş olup, bir kısmı sosyal medya yoluyla katılımcılara ulaştırılmış ve cevaplamaları istenmiştir. Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar İli'nde yaşayan ve doğaya dayalı turizm türlerini tercih eden bireylerin tamamı,

örneklemini ise, 2016 Haziran ve Temmuz aylarında Afyonkarahisar İli'nde ikamet eden ve Doğaya Dayalı Turizm Türlerini Tercih Eden Bireyler arasından rasgele seçilen 100 kişinin tamamı oluşturmaktadır.

BULGULAR

Demografik bulgular

Tablo 1. Cinsiyete ilişkin bulgular

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	26	29,9
Erkek	61	70,1

Tablo 1'den anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan 87 kişiden 26'sı kadın (%29,9) kalan 61'i erkektir (%70,1).

Tablo 2. Yaşa ilişkin bulgular

Yaş	Frekans	%
25 yaş ve altı	8	9,2
26-35	21	24,1
36-45	34	39,1
46-55	16	18,4
56 ve üzeri	8	9,1

Araştırmaya katılan 87 kişiden 8'i 25 yaşın altında (%9,2), 21'i 26-35 yaş grubunda (%24,1), 34'ü 36-45 yaş grubunda (%39,1), 16'sı 46-55 yaş grubunda (%18,4) ve kalan 8'i 56 ve üzeri yaş grubundadır (%9,1).

Tablo 3. Eğitim Düzeyi İçin Bulgular

Eğitim Düzeyi	Frekans	%
Lise	11	12,6
Üniversite	45	51,7
Yüksek Lisans	17	19,5
Doktora	14	16,1

Araştırmaya katılan 87 kişiden 11'i lise mezunu (%12,6), 45'i üniversite mezunu (%51,7), 17'si Yüksek Lisans mezunu (%19,5) ve 14'ü doktora mezunudur (%16,1).

Tablo 4. Meslek İçin Bulgular

Meslek	Frekans	%
İşçi	4	4,6
Memur	33	37,9
Emekli	5	5,7
Serbest Meslek	5	5,7
Ev Hanımı	1	1,1
Öğrenci	7	8,0
Öğretim Elemanı	24	27,6
Yönetici	4	4,6
Diğer	4	4,6

Araştırmaya katılanlardan 4 kişi işçi (%4,6), 33'ü memur (%37,9), 5'i emekli (%5,7), 5'i serbest meslek (%5,7), 1'i ev hanımı (%1,1), 7'si öğrenci (%8,0), 24'ü öğretim elemanı (%27,6) kalan 8 kişi ise yönetici ve diğer meslek grubundadır (%9,2).

Tablo 5. Medeni durum ilişkin bulgular

Medeni Durum	Frekans	%
Evli	59	67,8
Bekar	28	32,2

Araştırmaya katılanların 59'u evli (%67,8), 28'i bekârdır (%32,2)

Tablo 6. Gelir Düzeyine İlişkin Bulgular

Gelir düzeyi	Frekans	%
2000 TL ve altı	12	13,8
2001-5000TL	53	60,9
5001-8000TL	20	23,0
8001 TL ve üzeri	2	2,3

Araştırmaya katılan 87 kişiden 12'sinin (%13,8) aylık gelir düzeyi 2000 TL' ve altında; 53'ünün (60,9) aylık gelir düzeyi 2001-5000 TL arasında; 20'sinin (%23,0) aylık gelir düzeyi 5001-8000 TL arasında ve 2 kişinin (%2,3) aylık gelir düzeyi 8001 TL ve üzerindedir.

Tablo 7. Afyonkarahisar'da İkametgah Süresi

İkametgah Süresi	Frekans	%
1-5 yıl	9	10,3
5-9 yıl	15	17,2
10-14 yıl	8	9,2
15-19 yıl	18	20,7
20 yıl ve üzeri	37	42,5

Afyonkarahisar'da ikametgah süresi bakımından incelendiğinde; katılımcıların 9 tanesi (%10,3) 1-5 yıl; 15 tanesi (%17,2) 5-9 yıl; 8 tanesi (%9,2) 10-14 yıl; 18 tanesi (%20,7) 15-19 yıl ve 37 tanesi de (%42,5) 20 yıldan fazla süredir Afyonkarahisar'da ikamet ettiği belirlenmiştir.

Doğa Turizmine Yönelik Bulgular

Tablo 8. Doğa Derneğine Üyelik Durumu

Üyelik Durumu	Frekans	%
Evet	23	26,4
Hayır	64	73,6

Araştırmaya katılanların 23'ü (%26,4) doğa derneğine üye iken 64'ü üye değildir (%73,6).

Tablo 10. Doğa Turizmüne Kimlerle Katılmayı Tercih Edersiniz

Doğa Turizmüne Kimlerle Katılmayı Tercih Edersiniz?	Frekans	%
Tek Başıma	7	8,0
Eşimle	9	10,3
Eşimle ve Çocuklarımla	18	20,7
Çocuklarımla	0	0,0
Arkadaşımla	14	16,1
Arkadaş Grubumla	37	42,5
Diğer	2	2,3

Doğa turizmine kimlerle katılmayı tercih edersiniz sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, katılımcıların 7'si (%8,0) tek başına katılımı cevabını vermiştir. 9 kişi (%10,3) eşimle katılımı cevabını verirken, 18'i (%20,7) eşimle ve çocuklarımla katılım şeklinde görüş bildirmiştir. 14 kişi (%16,1) arkadaşım ile katılım demiştir. Arkadaş grubuyla katılım diyenler ise 37 kişidir (%42,5). Katılımcıların "çocuklarımla katılım" cevabını vermedikleri görülmüştür. Ayrıca 2 kişi (%2,3) diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 11. Afyonkarahisar'da Doğal Alanları Seçerken Kullandığınız Bilgi Kaynakları

Bilgi Kaynağı	Evet		Hayır	
	Frekans	%	Frekans	%
İnternet	49	56,3	38	43,7
Yakın Çevrenin Tavsiyesi	63	72,4	24	27,6
Seyahat Acentesi	4	4,6	83	95,4
Seyahat Broşürleri	8	9,2	79	90,8
Televizyon	4	4,6	83	95,4
Radyo	3	3,4	84	96,6
Gazete, dergi gibi görsel basın	6	6,9	81	93,1
Doğa Dernekleri	24	27,6	63	72,4
Diğer	6	6,9	81	93,1

Tablodan da anlaşıldığı gibi katılımcıların Afyonkarahisar'da doğal alanları seçerken en çok kullandıkları bilgi kaynaklarının yakın çevre tavsiyesi (72,4), internet (56,3) ve doğa dernekleri (27,6) olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Doğal Alanlarda Kalış Süresi

Kullanılan Araç Türü	Frekans	%
Otobüs	25	28,7
Özel Araba	49	56,3
Bisiklet	7	8,0
Diğer	6	6,9

Doğal alanlarda kalış süresi bakımından katılımcılar incelendiğinde, katılımcıların %71,3'ü (62 kişi) günü birlik tercih ederken, %16,1'i (14 kişi) 1 gece konaklama gerçekleştirmektedir. 2-4 gece konaklayanların oranı %9,2 (8 kişi) iken, kalan 3 kişi (%3,4) de 5 gece ve daha fazla konaklamayı tercih etmektedir.

Tablo 13. Doğa Turizmine Katılma Sıklığı

Doğa Turizmine Katılma Sıklığınız	Frekans	%
Haftada en az 1 kere katılım	15	17,2
2-3 haftada 1 kere katılım	22	25,3
2-3 ayda 1 kere katılım	19	21,8
Yılda sadece 1-2 kez katılım	31	35,6

Doğa turizmine katılma sıklığı bakımından katılımcılar incelendiğinde, katılımcıların %17,2'si (15 kişi) haftada en az bir kere katılırken, %25,3'ü (22 kişi) 2- haftada bir kere katıldığını belirtmiştir. 19 kişi (%21,8) 2-3 ayda bir

kere katılırken, 31 kişi de (%35,6) yılda sadece 1-2 kere katıldığını ifade etmiştir.

Tablo 14. Doğaya Yönelik Seyahatler Süresince Yapılan Ortalama Harcama Tutarı

Doğaya Yönelik Seyahatler Süresince Yapılan Ortalama Harcama Tutarı	Frekans	%
0-1000 TL	75	86,2
1001-2000 TL	8	9,2
2001-3000 TL	3	3,4
3001 TL ve üzeri	1	1,1

Katılımcıların doğaya yönelik seyahatleri boyunca yaptıkları ortalama harcama tutarı bakımından incelendiğinde, katılımcıların %86,2'si (75 kişi) 0 ile 1000 TL arasında harcama yaptığı anlaşılmaktadır. Yine katılımcıların 8'i (%9,2) 1001-2000 TL arasında, kalan 4 kişi (%4,5) ise 2001 TL'den daha fazla harcama yapmaktadır.

Tablo 15. Doğal Alanlara Ulaşmak İçin Kullanılan Araç Türü

Doğal Alanlarda Kalış Süreniz	Frekans	%
Günübirlik	62	71,3
1 gece konaklama	14	16,1
2-4 gece konaklama	8	9,2
5-7 gece konaklama	2	2,3
8 gece ve üzeri konaklama	1	1,1

Doğal alanlara ulaşmada en çok tercih edilen araç türü özel araç (%56,3) iken bunu sırasıyla otobüs (%28,7), bisiklet (%8,0) ve diğer (motosiklet vb %6,9) olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların doğa turizmini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasında ilk sırada doğa ile başbaşa kalmak yer almaktadır. Bunu ise sırasıyla fotoğraf çekmek, dinlenmek ve rahatlamak ile doğayı keşfetmek takip etmektedir.

Katılımcıların doğal alanlarda yapmayı en çok tercih ettikleri aktiviteler verilmiştir. Buna göre, katılımcıların en çok yapmayı tercih ettiği aktiviteler arasında ilk sırada doğa yürüyüşleri yer almaktadır. En çok yapmayı tercih ettikleri aktiviteler arasında ikinci sırayı bisiklet turları takip ederken üçüncü sırada doğa fotoğrafları çekmek bulunmaktadır.

SONUÇ

Turizm planlaması, turizm yönetimi ve turizm pazarlaması gibi konularda yöneticilere oldukça yarar sağlayan ve yol gösteren turist profilini belirleme çalışmalarını aynı zamanda pazarlama stratejilerinin belirlenip uygulanmasında da önemlidir. Turist profilinin bilinmesi ile sürdürülebilir turizm açısından kaynaklar, doğru ve verimli bir şekilde kullanılacaktır.

Günümüzde ise tüketicinin demografik ve sosyal ve psikolojik yapısında meydana gelen değişimler turizm türlerine yönelik talebi de etkilemektedir. Okuyarak, araştırarak dünya görüşleri değişen günümüzün modern insanı boş zamanlarını bozulmamış bir doğada geçirmek istemektedir. Bu nedenle çoğunlukla doğaya dayalı olarak yapılan aktiviteleri tercih etmektedirler.

Afyonkarahisar, bulunduğu coğrafik konum itibarıyla

doğal alanlar açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. İlde bulunan Tarihi Milli Park, Tabiat Parkları, Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları, Avlaklar, Tabiat Anıtları, ve Tabiatı Koruma Alanı ekoturizm için önemli kaynaklardır. Bunlar dışında, özel statüsü olmayan alanlarda da ekoturizm faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir. Özellikle Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren doğa dernekleri veya benzer kuruluşlar tarafından farklı bir çok güzergâhta doğa yürüyüşü faaliyetleri gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bununla birlikte Afyonkarahisar'da doğa turizmi faaliyetlerinin genellikle yerli halk tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Boş zamanlarında trekking, mağara turizmi, kuş gözlemciliği gibi doğa turizmine katılmayı tercih eden ve Afyonkarahisar'da yaşayan bireylerin profillerini belirlemek amacıyla taşıyan bu araştırmanın kapsamını Afyonkarahisar'da ikamet eden ve doğa turizmine katılmayı tercih eden kişiler oluşturmuştur. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların; Afyonkarahisar'ın ekoturizm açısından bir çekim merkezi olarak rekabet gücünün artırılması ve bu bölgede termal turizm dışında alternatif turizm türlerinin ortaya çıkarılması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları şu şekildedir;

- Doğaya dayalı turizm türlerini tercih eden bireylerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır (%70). Aslında bu oran araştırma literatüründe de belirtildiği gibi, "ekoturizm faaliyetlerine katılımının özellikle 1990'ların ortalarından itibaren kadın turist ağırlıklı olduğu" yönündeki iddiaların tersini göstermektedir. Bu durum Afyonkarahisar İl'inin sosyo-kültürel yapısıyla ilişkilendirilebilir. Yaş ortalamasına bakıldığında katılımcıların %39'u 36-45 yaş arasındaki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların yaklaşık olarak %87'sinin eğitim düzeyinin yüksek (üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunu), yaklaşık %38'inin ise memur olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanların yaklaşık olarak %68'i evlilerden oluşmaktadır ve % 86'sının aylık gelir düzeyi 2001 TL ve üzerindedir. Bu sonuçların ise yapılan ekoturist profili araştırmaları ile bağdaştığı anlaşılmaktadır. Çünkü ekoturistlerin çoğunluğunun eğitim düzeyi ve gelir düzeyi yüksek çalışan bireylerden oluştuğu görülmektedir. Afyonkarahisar'da ikametgah süresi bakımından incelendiğinde; katılımcıların 9 tanesi (%10,3) 1-5 yıl; 15 tanesi (%17,2) 5-9 yıl; 8 tanesi (%9,2) 10-14 yıl; 18 tanesi (%20,7) 15-19 yıl ve 37 tanesi de (%42,5) 20 yıl ve üzeri süredir Afyonkarahisar'da ikamet ettiği belirlenmiştir.

Araştırmada doğa turizmine yönelik sonuçlar ise şöyledir;

- Araştırmaya katılanların %73,6'sının herhangi bir doğa derneğine üye olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak katılımcıların % 35,6'sı doğa turizmine bireysel katılırken %64,4'ü grup halinde katılmaktadır. Doğa turizmine kimlerle katılmayı tercih edersiniz sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde ise katılımcıların çoğunluğunun (% 58,6) arkadaş ve arkadaş grubu ile doğa turizmine katılmayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Katılımcıların Afyonkarahisar'da doğal alanları seçerken kullandığı bilgi kaynaklarına bakıldığında en çok yakın çevrenin tavsiyesi, internet ve doğa dernekleri vasıtasıyla seçim yaptıkları anlaşılmıştır. Doğal alanlarda kalış süresi bakımından katılımcıların %71,3'ü gününbirlik tercih etmektedir. Doğa turizmine katılma sıklığı bakımından katılımcılar incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık % 36'sı yılda sadece 1-2 kez katıldığını belirtirken %64'ü daha sık katıldığını ifade etmiştir. Doğaya yönelik seyahatleri süresince yapılan ortalama harcama tutarı bakımından incelendiğinde ise

katılımcıların çoğunluğunun (%86,2) 0 ile 1000 TL arasında harcama yaptığı görülmüştür. Doğal alanlara ulaşmada en çok tercih edilen araç türü ise özel araçtır (%56,3). Katılımcıların doğa turizmini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasında ilk sırada doğa ile başbaşa kalmak yer almaktadır. Bunu ise sırasıyla fotoğraf çekmek, dinlenmek ve rahatlamak ile doğayı keşfetmek takip etmektedir. Katılımcıların en çok yapmayı tercih ettiği aktiviteler arasında ise ilk sırada doğa yürüyüşleri yer almaktadır. En çok yapmayı tercih ettikleri aktiviteler arasında ikinci sırayı bisiklet turları takip ederken üçüncü sırada doğa fotoğrafları çekmek bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- [1] Yılmaz, H., 2008. Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi, Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme A.B.D., Afyonkarahisar: 87.
- [2] Köroğlu, Ö. ve S. Karaman, 2014. Doğaya Dayalı Turizm Faaliyetlerinin Gelişiminde Toplum Temelli Doğal Kaynak Yönetiminin Önemi, Kmü Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (26): 95-106.
- [3] Ormsby, A. ve Mannle, C., 2006. Ecotourism Benefits and the Role of Local Guides at Masoala National Park, Madagascar, Journal of Sustainable Tourism, 14 (3), s.271-287.
- [4] Köroğlu, Ö. ve S. Karaman, 2014. Doğaya Dayalı Turizm Faaliyetlerinin Gelişiminde Toplum Temelli Doğal Kaynak Yönetiminin Önemi, Kmü Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (26): 95-106.
- [5] Karademir, N., E. K. Sandal ve M. Tıraş, 2013. Ecotourism Potential In Kahramanmaraş-Kahramanmaraş'ın Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, 3rd International Geography Symposium – Geomed: 429-449.
- [6] Demir, C. ve A. Çevirgen, 2006. Ekoturizm Yönetimi, 1. Basım, Nobel Yayınları, Ankara: 115.
- [7] Doğan, H, E. Üngüren ve E. Yelgen, 2010. Alanya Turist Profiline Yönelik Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.15, S.3, ss.79-100.
- [8] Gürbüz, A., 2005. Kastamonu'ya Gelen Yerli Turist Profiline Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2005 Sayı: 2: 75-92.
- [9] Juric, B., , T.B.Cornwell ve D. Mather, 2002. Exploring The Usefulness Of An Ecotourism Interest Scale, Journal Of Travel Research, 40 (3): 259-269.
- [10] Fennell, D. A., 2003. Ecotourism, Routledge, London And Newyork: 34.
- [11] Weaver D. B., 2001. Ecotourism, John Wiley&Sons Australia Ltd., Sydney: 48.
- [12] Preece, N., , P. Oosterzee. ve James D., 2001. "Biodiversity Conservation And Ecotourism: An Investigation Of Linkages, Mutual Benefits And Future Opportunities, Biodiversity Series, Paper No. 5 Www. Ea.Gov.Au/Biodiversity/Publication/Series/Paper5/Twoch4. Htm, (26.05.2003).
- [13] Kerstettera, D. L. J-S. Houb ve C-H. Lin, 2004. Profiling Taiwanese Ecotourists Using A Behavioral Approach. Tourism Management 25: 491-498.
- [14] TIES, www.Ecotourism.Org, Ecotourism Statistical Fact Sheet, 2000.
- [15] Weaver D. B., 2001. Ecotourism, John Wiley&Sons Australia Ltd., Sydney: 50.

[16] Herbig, P. ve B. O'hara, 1997. Ecotourism: A Guide For Marketers, European Business Review. 97 (5): 231-236.

[17] Weaver D. B., 2001. Ecotourism, John Wiley&Sons Australia Ltd., Sydney: 53.

[18] Eagles, P., F. J., 1994. Kanada'lı Ekoturistlerin Seyahat Motivasyonları, Turizmde Seçme Makaleler:19, Tugev, İstanbul: 57-74.

[19] Wight, P. A., 2001. Ecotourists: Not A Homogeneous Market Segment, The Encyclopedia Of Ecotourism. Ed.: David B. Weaver, Cabı International, Australia: 37-62.

[20] Demir, C. ve A. Çevirgen, 2006. Ekoturizm Yönetimi, 1. Basım, Nobel Yayınları, Ankara: 149.

[21] Demir, C. ve A. Çevirgen, 2006. Ekoturizm Yönetimi, 1. Basım, Nobel Yayınları, Ankara: 124.

[22] Çakıcı, C. ve, S. Harman, 2006. Kuş Gözlemciliğinin Önemi: Türkiye'de Kuş Gözlemcilerinin Profili, Anatolia, 17 (2): 161-168.

[23] <http://bolge5.ormansu.gov.tr/5bolge/Files/resimliHaber/MasterPlan/AfyonkarahisarDTMP.pdf>, Erişim: 05.07.2014.

[24] Günal, V., 2005. Mardin İli'ne Gelen Yerli Turistlerin Profil ve Turistik Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, Coğrafi Bilimler Dergisi, 3 (2): 55-67.

Bu çalışma 24-28 Eylül 2016 tarihinde Marmaris'de düzenlenen 3. Ulusal Çevre Kongresi'nde sunulan "Afyonkarahisar'da Doğaya Dayalı Turizm Türlerini Tercih Eden Bireylerin Profilini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma" isimli bildirinin genişletilmiş şeklidir.